

УДК 378.147.88+616].001.89

ЗНАЧЕННЯ НАУКОВО-ДОСЛІДНОЇ РОБОТИ В БОЛОНСЬКІЙ СИСТЕМІ НАВЧАННЯ СТУДЕНТІВ ТА ЇЇ ОРГАНІЗАЦІЯ НА КАФЕДРІ ВНУТРІШНЬОЇ МЕДИЦИНИ

Н. В. Грона, В. В. Коломієць, К. А. Бобришев, Н. В. Ванханен, Б. А. Півнів

Донецький національний медичний університет імені М. Горького

SIGNIFICANCE OF RESEARCH WORK IN STUDENTS' EDUCATION AND ITS ORGANIZATION AT INTERNAL MEDICINE DEPARTMENT IN BOLOGNA EDUCATION SYSTEM

N. V. Hrona, V. V. Kolomiyets, K. A. Bobryshev, N. V. Vanhanen, B. A. Pivniev

Donetsk National Medical University by M. Horkyi

У статті йдеться про значення науково-дослідної роботи в навчанні студентів 6-го курсу та її організацію на кафедрі внутрішньої медицини в умовах Болонської системи.

This article shows the significance of research work in 6-year course students' study and its organization at internal medicine department in Bologna education system.

Вступ. Розвиток науки, досягнення в галузі біології та медицини, поява нових напрямків фундаментальних досліджень збільшують потребу у висококваліфікованих лікарських кадрах, вимагають зміни концепції медичної освіти в цілому [1]. Болонська система навчання припускає передусім активну участь студентів в науково-дослідній роботі кафедр спільно з викладачами, як найважливішу складову усього процесу підготовки молодих фахівців у вищому навчальному закладі. Європейські країни, що підписали Болонську декларацію, узгодили спільні вимоги, загальні критерії та стандарти національних систем вищої освіти і домовилися про створення єдиного європейського освітнього і наукового простору. Спільною метою європейської інтеграції в освіті в рамках Болонського процесу є підвищення якості освіти. Одним з найважливіших засобів досягнення цієї мети є організація самостійної творчої роботи студентів. Внаслідок приєднання до Болонського процесу Українська доктрина розвитку медичної освіти повинна повністю відповідати прийнятим в Болонській системі критеріям [3]. Професійна підготовка лікаря тим більше повинна включати його участь в творчій науковій діяльності, оскільки вся лікувальна діяльність лікаря є свого роду науковою творчістю, з одного боку, і молодий лікар повинен, з іншого боку, зрозуміти і засвоїти ту істину, що впродовж усієї його професій-

ної діяльності він зобов'язаний поповнювати і удосконалювати свої уміння.

Метою цієї роботи є обговорення доцільності і шляхів залучення студентів 6 курсу під час навчання терапії на кафедрі внутрішньої медицини до виконання самостійних наукових досліджень під керівництвом викладачів кафедри.

Основна частина. Донецький національний медичний університет ім. М. Горького за свою більш ніж 70-річну історію підготував тисячі учених-лікарів і має великий практичний досвід підготовки наукових кадрів, солідну науково-дослідну базу для проведення наукових досліджень, друковані видання для публікації їх результатів і відпрацьовану систему організації науково-дослідної роботи студентів з проведенням щорічної підсумкової наукової конференції. Таким чином, наукова робота студентів університету цілком може бути забезпечена науково-технічною базою і високопрофесійним керівництвом. Кафедра внутрішньої медицини, що здійснює підготовку студентів на випускному курсі, базується в трьох найбільших клінічних лікарнях м. Донецька – центральній міській лікарні № 3, Дорожній лікарні та центральній міській лікарні № 2. Оснащення університету, кафедри і базових лікувальних установ дозволяє проводити сучасні дослідження в галузі кардіології, гастроентерології, ревматології, пульмонології, нефрології та

ендокринології, а поліклініки є базою для досліджень в галузі профілактичної кардіології, впровадження результатів наукових досліджень – нових методів діагностики і лікування, а також оцінки ефективності прогностичних програм.

На початку навчального року всі студенти, що бажають виконувати наукові дослідження, отримують тему наукових досліджень. Залучення студентів випускного курсу до наукової роботи сприяє їх професійній підготовці, вибору з їх числа найбільш здібних і обдарованих студентів і вихованню творчого підходу до діагностичного, лікувального, профілактичного процесу. Звичайно, навчальні плани і лекції містять матеріали, що відбивають сучасний стан світової науки. Проте, враховуючи темпи отримання нової інформації і оновлення наших уявлень про етіологію, патогенез, діагностику, лікування і можливості профілактики захворювань, необхідно навчити студентів постійно самостійно оновлювати свої знання, виховати в них творчий підхід до своєї майбутньої роботи. У зв'язку з цим доречно згадати давній крилатий вислів про те, що студент – це не посудина, яку треба наповнити, а факел, який треба запалити. Провідною метою навчання є розбудити у молоді прагнення до творчості, бажання і уміння вчитися на рівні сучасних вимог. І, безумовно, залучення студентів до виконання науково-дослідної роботи кафедри, їх спілкування в процесі її планування і виконання з викладачем, доцентом, професором може служити досягненню цієї мети.

Залучення студентів до наукових досліджень є обов'язковою складовою Болонської системи освіти [3]. Болонська декларація підкреслює, що наукові дослідження є рушійною силою вищої освіти. В той же час саме Болонська система з її жорсткою організацією, регулюванням заняття створює певні труднощі в організації наукової роботи. Дійсно, велика увага приділяється тестовому контролю, який проводиться на початку і в кінці заняття. Навчання будується відповідно до принципів алгоритмізації, стандартизації і відпрацювання практичних навичок до автоматизму [4]. Саме в цих умовах особливо важливе залучення студентів до наукової роботи, оскільки науково-дослідна діяльність трансформує знання, що отримуються на заняттях, в ідеї, гіпотези, концепції і практичні рішення, що робить навчання набагато привабливішим і результативнішим.

Заняття науковою роботою дозволяють студентам освоювати методи дослідження – інструментальні і лабораторні – вільніше трактувати їх результати і глибше розуміти їх значення для постановки діагнозу, вибору лікування і оцінки прогнозу.

Сама професійна діяльність лікаря ставить особливі вимоги до підготовки випускників медичного університету. Вони повинні уміти працювати з новою медичною літературою, користуватися бібліотеками, електронними виданнями, уміти отримувати нову інформацію в Інтернеті, і розуміти значення наукової інформації для лікаря. Доведено, якщо в середині ХХ століття знань, отриманих в медичному інституті, вистачало лікареві майже до кінця його професійної діяльності, до кінця минулого століття – приблизно на 10 років, то нині знання застарівають в середньому за три роки. Тому лікар має бути зацікавлений в постійному поповненні і оновленні своїх знань, навчитися поглиблювати свої уявлення про патофізіологічні механізми розвитку захворювань, нові діагностичні прийоми і орієнтуватися у величезному арсеналі фармацевтичних засобів з урахуванням даних доказової медицини [1].

Науково-дослідна робота спрямована на формування у студентів творчих здібностей, виховання здатності до саморозвитку не лише під час навчання в університеті, але і в подальшій професійній діяльності. В той же час виконання науково-дослідної роботи збільшує привабливість навчання і сприяє його інтенсифікації і результативності [2].

Прагнення до наукового пошуку органічно для сучасного студента. Останніми роками інтерес студентів до наукової роботи зростає – все більше студентів звертається на кафедру з питаннями про можливість займатися науковими дослідженнями, причому це студенти різних курсів, а не лише випускного. Проте на 6 курсі, коли вони знаходяться на кафедрі, повний робочий день впродовж двох місяців, безпосередньо беруть участь в лікувальному процесі, самостійно куруючи хворих в якості помічників лікаря, безпосередньо працюючи з історіями хвороб, в яких вони щоденно пишуть щоденники спостереження за хворим, первинні огляди і епікризи, чергуючи разом з черговим лікарем вночі, потім працюючи в поліклініці на прийомі і викликах, можливість виконати наукову роботу збільшується. Кожного тижня проводяться клінічні і клініко-анатомічні конференції з обов'язковою участю студентів, що навчаються на кафедрі. Студентська група готує представлення історії хвороби одного або двох пацієнтів з включенням результатів поглиблених лабораторних і інструментальних досліджень, з аналізом сучасної наукової медичної літератури. Студенти охоче виконують як самостійні роботи, так і беруть участь в дослідженнях співробітників кафедри і, у тому числі, включаються у виконання науково-дослідної роботи кафедри.

Активне залучення студентів до наукової роботи ставить підвищені вимоги і до викладачів, які повинні використовувати результати досліджень при проведенні заняття, зіставляючи їх зі світовими досягненнями.

Як правило, для виконання наукових досліджень студенти об'єднуються в маленькі творчі групи – по 3–5 чоловік. Це навчає їх колективної роботи і одночасно підвищує відповідальність кожного за результати її виконання. Результати досліджень обговорюються на засіданнях наукового студентського гуртка і на підсумковій студентській конференції, в роботі якої беруть участь усі студенти курсу, і кожен може виступити в обговоренні доповідей. Найважливішим результатом є здатність більшості студентів легко справлятися з рішенням тестових завдань, у тому числі при складанні державного ліцензійного іспиту “Крок-2”, де наші студенти впродовж ряду років показували кращі в Україні результати.

В умовах глобальної економічної і науково-технічної конкуренції, у тому числі в медицині, здатність українського народу створювати нові технології і ефективно впроваджувати їх в практику стає сьогодні головним чинником підвищення благополуччя нації і незалежності України в Європі і світі. Інтелектуальна власність і наукові розробки є у сучасному світі найважливішим чинником економічного і соціального зростання [5].

Участь в наукових дослідженнях допомагає націлити студентів на безперервну освіту, система якої має бути пріоритетною в медицині, на прагнення вчитися впродовж усього життя, підвищувати кваліфікацію відповідно до вимог ринку праці і інтересів власної професійної кар'єри.

Література

1. Безюк Н. Н. Современные требования, предъявляемые к качеству оказания медицинской помощи / Н. Н. Безюк // Медична газета “Здоров'я України XXI сторіччя”. – 2008. – № 5. – С. 36–37.
2. Гальтон Ф. Наследственность таланта : законы и последствия / Ф. Гальтон; пер. с англ. – М. : Мысль, 1996. – 387 с.
3. Про затвердження Програми дій щодо реалізації положень Болонської декларації в системі вищої освіти і науки України на 2004–2005 роки: наказ МОЗ України № 49 від

Виконання науково-дослідної роботи в студентські роки під керівництвом вчених забезпечує великому числу майбутніх лікарів можливість користуватися сучасними досягненнями науки і передових технологій, сприяє виробленню навичок аналізу результатів обстеження і лікування хворого, ухвалення рішень в складних нетипових ситуаціях, розширює професійний і загальний кругозір.

В умовах Болонської системи, коли зростає роль самостійної роботи студентів, залучення студентів випускного курсу до виконання науково-дослідної роботи набуває особливо важливого значення, дозволяючи управляти їх самостійною професійною підготовкою.

Підготовка студентами наукових публікацій (статей, тез, доповідей) вимагає від них ознайомлення із статистичними методами аналізу, що дозволяє їм інакше з цікавістю сприймати соціальну медицину і організацію охорони здоров'я, що переважно базуються на вивченні статистичних методів.

Доповіді на конференціях привчають студентів до публічних виступів, дискусій, уміння послідовно і чітко викласти суть проблеми, відповідати на питання, знаходити і використовувати переконливі аргументи. Студенти, проявивши себе в наукових дослідженнях певним чином, залучаються до написання в співавторстві з викладачами наукових статей, монографій, посібників, підготовці матеріалів для патентування.

Висновок. Таким чином, науково-дослідна робота є важливим компонентом Болонської системи навчання студентів випускного курсу на кафедрі внутрішньої медицини.

23.01.04.

4. Сивакова О. В. Уровень сформированности логического мышления студентов-медиков / О. В. Сивакова // Вестник Московского университета. Серия 20: Педагогическое образование. – 2010. – № 3. – С. 125–138.

5. Уваркіна О. В. Системний підхід в організації наукової роботи студентів / О. В. Уваркіна // Сучасні проблеми науки та освіти : матер. 7-ї міждисциплінарної наук.-практ. конф. – Сімеїз, 2006. – С. 231.